

УДК 338.1

Дідик Ірина

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя*

## **ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇХ МІСЦЕ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Didyk Iryna

*Ternopil Ivan Puluj National Technical University*

### **FEATURES OF THE ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES AND THEIR PLACE IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY**

Розвиток малого підприємництва є, без сумніву, одним з важливих завдань, які необхідно вирішувати в призмі розбудови та розвитку національної економіки. Малі підприємства, як повноцінні суб'єкти господарювання, роблять доволі значний внесок в розмір ВВП, розширення темпів зайнятості населення, зростання рівня доходів населення, розвиток соціальної сфери держави і т.д. Для детального дослідження місця малих підприємств в національній економіці та їх впливу на її розвиток, на нашу думку, необхідно перш за все зупинитись на розгляді питання – що таке мале підприємство, які особливості його функціонування та роль в національній економіці.

Дослідження сутності малого підприємства, як окремого суб'єкта господарювання необхідно розпочинати з розгляду такого базового поняття як «підприємство». Відповідно до ст. 62 Господарського кодексу України «підприємство — це самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому ГКУ та іншими законами. Підприємство є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням, ідентифікаційний код та діє на основі статуту, якщо інше не встановлено законом» [2].

Детальні критерії поділу підприємств за розміром викладено в двох документах – Закон №2164-VIII та ГКУ. Варто зазначити, що у згаданому законі критерії розподілу вступили в дію з 1 січня 2018 року і вони дещо відрізняються від ГКУ. На нашу думку, варто звернути увагу на той факт, що віднесення підприємства до відповідного виду (за розміром) згідно розглянутих критеріїв має суттєвий вплив на побудову системи обліку та оподаткування, оскільки нормативно-правові документи передбачають різні обов'язки щодо обліку, звітності та оподаткування.

Така вагома роль малого бізнесу пояснюється рядом особливостей: значна гнучкість до зміни факторів зовнішнього середовища (малі підприємства швидко мобільні, значно швидше можлива переорієнтація на впровадження нових або інших видів продукції, робіт, послуг, швидше реагування на зміни нормативно-правової бази, малий розмір вимагає менших капіталовкладень для впровадження нових технологій і т.д.). Також важливу роль в розвитку малого підприємства відіграє той факт, що одна особа одночасно займає кілька ключових посад – власник, керівник, головний спеціаліст чи генератор ідей, що дуже сильно підвищує ефективність системи менеджменту у малому бізнесі.

Разом з тим, в ефективній діяльності підприємств малого бізнесу значну зацікавленість має і держава. Окремі дослідники називають малий бізнес «хребет національної економіки» і така ситуація не лише в Україні, а й у багатьох розвинутих державах світу. Привертають увагу результати викладені в дослідженні Бортнік С.: «В останні роки основні структурно-функціональні індикатори розвитку малих і середніх підприємств мали суттєві зрушення. При цьому малий і середній бізнес є провідним у

забезпеченні зайнятості населення, оскільки забезпечує робочими місцями три чверті працездатного населення країни. Зокрема з усієї чисельності працюючого населення у 6366,1 тис. осіб у 2020 році лише 24,7 % (1574,6 тис. осіб) було зайнято на великих підприємствах, тоді як 48,5% (3088,4 тис. чол.) – на середніх і 26,8 % (1703,1 тис. осіб) – на малих і мікропідприємствах, що у сукупності складає 75,3 % робочих місць.» [1].

Роль державної політики на розвиток малого бізнесу має два аспекти: з однієї сторони на сьогоднішній день існує величезна кількість програм для підтримки та розвитку малого бізнесу, а з іншої сторони держава вимагає чіткого та неухильно дотримання законодавчих та нормативно-правових актів, щодо діяльності малих підприємств, в тому числі в процесі участі в програмах державної підтримки. Державна підтримка малого бізнесу реалізується через затверджені законодавчі та нормативно-правові акти. Основним з них є Закон «Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», який передбачає мету, принципи та напрями державної політики в даній сфері [4].

Ефективність розвитку малого бізнесу дещо знизилась під час пандемії COVID-19. Багато малих підприємств через карантинні обмеження припинили свою діяльність, або суттєво її скоротили. Відповідно це доволі негативно відобразилось і на макроекономічних показниках. Така ситуація потребувала запровадження нових можливостей для відновлення роботи та розвитку малих підприємств та вагомої державної підтримки цього процесу.

З метою реалізації цієї підтримки, КМУ затверджено «Державну програму стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020 – 2022 роки», очікувані результати якої представлено в додатку В. Окрім того, для підтримки малого бізнесу було також запущено велику кількість програм підтримки за участі міжнародних партнерів. Розвиток бізнесу, вимагає залучення інвестицій. Оскільки в посткризовий період малі підприємства не володіли достатніми ресурсами для відновлення та розвитку, одним з важливих кроків фінансування було прийняття програми «Доступні кредити 5-7-9».

Підсумовуючи викладене можемо зробити висновок про те, що малі підприємства без перебільшення є вагомою складовою у розвитку національної економіки. Зважаючи на особливості господарської діяльності вони, на відміну від інших, максимально швидко реагують на кризові явища та екстремальні процеси, що відбуваються в економіці країни. В свою чергу, держава намагається створити максимально сприятливий клімат для розвитку малого бізнесу та масштабування його доходів.

#### **Список використаних джерел:**

1. Бортнік С.М. Функціонування малого і середнього підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 36.
2. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Краузе О. І., Піняк І. Л., Шпилик С. В. Соціальна відповідальність в контексті діджиталізації бізнесу // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». - 2022. - №11.
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>